

ERDÉLYI LAPOK

Főszerkesztő
DR. PAÁL ÁRPÁD

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Uradon - Nagyváradi, Str. Reg. Carol 5.**
(volt Szilágyi Dezső-ucca) — **Telefon 27.**

Előfizetési árak: Hónapos: Egész évre 800, fél évre 400, negyedévre 210, egy hónapra 70 lej.
Magyarországi: Egész évre 60 P, fél évre 30 P, negyedévre 15 P.
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.

Főmunkatárs:
DR. GYÁRFÁS ELEMÉR

Tudatlanság és irigység

(—ob.—) Vajjon használ-e az Jugoszláviának, hogy a „Novosti” című délszláv lap ezeket írta: „Magyarországot, amely olyan kormánnyal rendelkezik, mint a Gömbös Gyuláé le kell rombolni, fel kell szántani és földjét kukoricával, vagy krumplival kell bevetni...?” Ne tessék haragudni, de mi úgy képzeljük, hogy az ilyen kijelentések éppenséggel nem alkalmasak ma már a „kultúrfok” magasabbrendűségének kidomborítására. Hiszen igaz, ilyenféle badarságokat — borközi állapotban — itt is, amott is, mindenütt mondanak. A nemtetszés kifejezésében a műveletlenség, vagy félműveltség legkevésbé sem válogatós.

De a sajtót! Instáljuk alássan: a sajtó. Hát az már csak mégsem mondhat ilyet egészen büntetlenül — Európában és 1932. végén, Locarno, Stresa, Genf katonai és lelki leszerelés, Duna-konföderáció, gazdasági és szellemi együttműködés, meg a jó Isten tudja: mennyi nemzet-, nép- és társadalommentő ígék, elvek és politikák reálisnak vallott célkitűzései után!

Nem beszélünk most arról, hogy a leromboláshoz két tényezőre van szükség, egy aki rombol, más, aki hagyja magát rombolni. Van azonban a dolognak más oldala is. Ez pedig nem más, mint a nemzetközi illendőség meg nem írott kódexe, amely ellen kultúr-nemzet sajtója

soha és semmi körülmények között nem véthet. Még akkor sem, ha a délszláv sertésenyésztés terjeszkedő törekvései nagyobb kukoricatermelő területek megszerzéséért akarnának akcióba lépni. Hiszen Nagyszerbiában éppen elegendő sertésleget van. Kukoricaföldek is bőven akadnak a széles kiterjedésű új birodalomban. Itt-ott még túltermelésről is panaszkodnak — úgy sertésekben, mint kukoricában. Miért kellene tehát lerombolni, felszántani és kukoricával, meg krumplival bevetni azt a szegény Magyarországot, amelynek területén végre is 8 milliónyi, igen szerencsétlen, de igen dolgoz, igen becsületes és igen lovagias nép él. Egy testvértelen népfaj, amely hajdan — sok egyebek között — Nándorfehérvár, a mai büszke Beograd falain vérzett az ozmán hatalom megtöréséért, amely a hajdani kis Szerbiának rossz szomszédja sohasem volt, csak a Habsburg-politika világhatalmi vonalvezetése miatt került be Pilátusként a véres „Credó”-ba, amely egy milliós lakosságú világszép főváros és igen sok nagyváros világszerte elismert jelességű intézményeiben őrzi, fejleszti és általános emberi közkinccsé teszi évezredes kultúrájának megbámult kincseit, amely hódítani, háborúskodni, vérengzeni, pusztítani nem — csupán élni, alkotni, építeni akar és amely — last but not least — a

„Novosti” komisz kis cikke után is — igaz élvezettel hallgatta tegnap is a rádión keresztül a beográdi vonósnegyes valóban művészi produkcióját.

Nem, kedves „Novosti”! Ilyen pökhendi módon ma már nem illik beszélni Drága laptársunk! Ön elfeledi, hogy ma már a sajtó az Önéhez hasonló higveletjűséget nem engedhet meg magának. Ön, kedves „Novosti” ma már egy tekintélyes és nagy ország hangja, akármilyen bundapálincaszagú is a hangot kísérő lehellete. És legyen Ön meggyőződve arról is, hogy mi itt Nagyromániában — románok és magyarok — sokszor kerülnek szembe egymással, de mi, mindkét oldalon „szobatiszták” vagyunk s nincs eset és körülmény, hogy ilyen kocsmabüzsös komiszságokkal piszkoljuk be egymás tányérjait.

Ebből az „esetből” kifolyólag nem akarjuk mi a Gömbös-kormányt védelmünkbe venni. Nem is hisszük, hogy erre Magyarország kormányelnökének szükége volna. Nyilván megvédi ő saját magát és politikáját nélkülünk is és az Önél veszedelmesebb ellenségektől is. De hát ez különben is az ő és Magyarország dolga. A mi beleszólásunk ebbe az izetlen játékba csupán annyi, hogy egy kis sé fonák a mostani vajudó időkben otrombaságok útján keresni népszerűséget.

Vigyázzon, kedves laptárs, drága „Novosti”. Európaasszony, mindnyájunk édes, vagy mostoha anyja vajudik s azt mondják, hogy ha az áldott állapotban

APRÓ TÖRTÉNETEK

Új honfoglalás

Valahányszor elvetődöm a szülőfalumba, első látogatásom öreg Nagyidai Lajos gazdának szól, a falu kivételes tekintélyű politikusának, akiről már egyszer „Ludorf királyfival”, meg a „Róth Imre lord” fiával kapcsolatban megemlékeztem. Nagyidai gazdát nem nehéz megtalálni, mert mint afféle nyugalomba vonult öregrendű férfiú, — hétköznap a háza előtt, a kis lócán pipázgat, vasárnap délután pedig a „Lábánkoltász” nevezetű izmaelita kocsmájában tanyázik.

Legutóbb vasárnap, tehát a kocsmában, volt velem találkozásom. A zsidó rendelés nélkül hozta rögvést a félliter búfelejtőt, az elmaradhatatlan „csöves zódány”-nyal együtt. Nagyon megörültünk a viszontlátásnak és csakhamar asztalra került a második félliter is. Lajos gazda ajakára hamiskás mosoly ült ki. Bajuszát pödörgette s közben nagyokat hümögött. Láttam mingyárt, hogy fontos közölnivalói vannak.

— Mi ujság errefelé, bátyámuram? — adom fel a kérdést nagy tisztességtudással.

— Nem ujság az, uram, amit mondani akarok, hanem régi történet. De azír elmondanám, ha meg nem sértem.

— Mondja csak, bátyám, mondja! Tudhatja kigyelmed, hogy mindig szívesen hallgatom.

— Hát úgy vót az, instálom, hogy jó egy-néhány éve itt jártak nálunk a határmegállapító katona, meg cibil urak, oszt mesterem-

bert kívántak, aki megreperálja a kis Sárospatak ócska hídját.

— Mivégre kellett a hídat megjavítani?

— Hát csak avígből, kiremalássan, merhogy az most az országhatár erre észak felé. En oszt vállalkoztam.

— Gondolom, takaros munka volt!

— De még milyen takaros. Mer úgy tessék elképzelni, hogy magamho' vettem a két fiamat, meg a vömet, oszt iccakanak idején szerzőstől együtt elkövetkeztünk a tethelyre. Ott aszondom az embereknek: Láttátok ott húsz öllel fejebb északnak azt a másik bokrot, aki ippen olyan, mint ez itt a údnál? Nahát gyerünk oda, oszt áncvájra asunk nagy gödröt a hídoszlopok. „Minek azok a gödrök?” — kérdik a fiúk. Arra lesznek — mondok — hogy odatesszük át az egész hídat. „Tán megbolondult idesapám?” — kérdi az öregebbik fiam. Semmi gondod rá — intem a fattyut — politika ez, akihe te nem értesz.

— Engedjen meg bátyám, de bizony én sem értem — mondom az öreg szenvedőnek.

— A, kiremalássan, pedig eccerű dolog e nagyon. Hát iszen tekintetes ócsémuramnak is mondtam, hogy a híd az új országhatár...

— Ezt mondta, öregem, de mégsem értem.

— Nahát megmagyarázom, ha mán olyan nehéz felfogású lett, mióta ilyen csúnyán megvinült.

— Szeretném hallani.

— Hát kirem, hajnalig rendet teremtünk. Húsz öllel fejebb raktuk az egész kis hídat. Így oszt' becsaptuk a tót atyafiakat. Húsz öl földet elsinkóftunk az országból. Rő-

högtek is a fattyaim kegyetlenül, hogy meg segített rajtunk a politikai szenvedély. A határoszlop azóta is ott áll, merhát a bokor-bokor, meg oszt' mindent akkurátusan eligazítottunk, még gyeptéglát is raktunk, — úgyhogy a határkóstoló urak a fenenyig sietségbe nem yettek észre semmit. Teccik tudni: nagy ebidre vótak hivatalosak valami cselák goróhó' ott a szomszédéknál... De a kalandárijom minden szentye kedviür el ne mongya az úr senki emberfijának...

Dehogy mondom el, öreg Nagyidai Lajost! Dehát, tudod, egyszer majdcsak megbékélnék az egymásra agyarkodó népek és nemzetek. Aztán majd sok év után — adja Isten: minél később — ha kikísérünk a kis akáclobos falusi temetőbe, nagy titokban hozok a fejed alá egy rögvöt. Onnan a kishíd mellől. A Te földedből: az új honfoglalás „területéről...”

Oláh Béla dr.

Régi vadászok

Rengeteg nádas fordult elő még a múlt század vége felé is Csekonics gróf zombolyai uradalmának területén, amelyikbe paradicsomi életet éltek a rókák. Híresek is voltak az itt évente megtartott rókavadászatok: világrekord a terítékre került rókák száma, amely egy napi hajtásban a 80—100 darabot is meghaladta. A beláthatatlan, szüntelen susogó náderdőkben előzően négy-négy méter széles útakat vágtak és ezeken a nyilásokon állottak fel a vadászok a hajtás megkezdése előtt.

Egyik ilyen nagyszerű rókahajtáson megjelent az öreg Orczy báró is, aki passzionátus

levő asszony valami nagyon csúnyát, nagyon közönségeset, nagyon alacsonyrendűt megcsudál — torzszülöttet hoz a világra. Ön szörnyűségeket tár a vajudó szemek elé. Vállalja-e a felelősséget a nyomorék testű és lelkű torzszülöttért? Alig hisszük.

Ezek előrebocsátása után pedig ráterhetünk annak a kérdésnek a taglalására, vajjon járul-e haszon Jugoszláviára, vagy bármelyik államra a „Novosti”-éhoz hasonló hangnem használatától? Sietünk azonnal megállapítani — ezúttal valóban Gömbös Gyula után, szabadon — hogy éppenséggel nem használ. Ellenkezőleg: nagyon sokat árt.

Gömbös, aki miatt jugoszláv laptársunk a pusztítás vad ígét hirdeti, nem hiába mondta, hogy Locarno után kiégett az éltető oxigén abból a politikai atmoszférából, amely vandalizmusra, destrukcióna uszított. Nem tudjuk sehogy sem elhinni, hogy a művelt Nyugat azonosíthatná magát azzal a balkáni hanggal, amelyet a „Novosti” Magyarországgal szemben használni helyesnek és ildomosnak tartott. Ellenben szent meggyőződésünk, hogy gróf Bethlen István volt magyar miniszterelnök fájdalmas, meghatározó mélyen szántó igaz és őszinte szavai, amelyekkel a volt kultuszminiszter: gróf Klebelsberg kihűlt porait a halhatatlanság útjára igazította — mély nyomot hagynak mindazoknak lelkében, akik igazán szívükön viselik az új Európa felépítésének szent és emberi ügyét. „Tudatlanság és irigység” — mondta gróf Bethlen. Ezek azok a rugók, amelyek a tragikus sorsú magyar nép energiáit örök szű módjára pusztítják, kálváriás útján, lemeztelenített lábai alá hegyes szegeket és éles cseropeket szórnak. Tudatlanság és irigység elhallgatni, elvitatni, hogy a magyar nemzet a maga kultúrtörténelmi munkáját nemcsak azon a kis földterületen fejtette ki, amelyen ma él — jobban mondva: rongyo-

lódni, vegetálni, ellenséges tüzek lángjai között emésztődni — kényszerült, hanem őserőiből lendületes energiáiból évszázadok hosszú során át sok-sok, hajdan jelentéktelen, ma azonban már jelentős szerepre hívatott nép és nemzet táplálkozott.

Mi meghallgattuk a beográdi éterhullámok művészi üzenetét. Hiszük, hogy Beograd és Jugoszlávia is meghallgatta, megértette és megcsodálta azokat a mély fájdalomtól áthatott, kegyeletes és igaz szavakat, amelyeket a Nemzeti Múzeum előcsarnokából vitt szét a világ minden tájékára a nemzeti gyászt hirdető magyar rádió.

Az összehasonlítás — bizony — balul üt ki a „Novosti”-ra. „Novosti & Co” a nagyvizsgán megbukott.

A Népszövetség a kudarcok csúcspontján

Londonból jelentik: A Manchester Guardian a Népszövetség legújabb jelentéseit bírálva, megállapítja, hogy a kisebbségvédelmi bizottság jelentése, amely semmiféle javaslatot nem tartalmaz, a Népszövetség egyik legsajnálatosabb kudarcának csúcspontját jelenti. A Népszövetség teljesen képtelenné mutatkozott arra, hogy a kisebbségvédelmi szerződéseknek érvényt szerezzen.

Genéből jelentik: A Népszövetség főtitkári hivatalának reformját tárgyaló bizottság megállapította a főtitkári hivatal vezető főtitkárviselőinek új fizetését. Az eredetileg tervbe volt nagy fizetésleszállítás elmaradt. Az új fizetések a következők: évi 140.000 aranyfrank (5 millió 600 ezer lei) a Népszövetség főtitkárnak (erre a tisztségre valószínűleg Avenol jelenlegi francia helyettes főtitkár nevezik ki), évi 85.000 aranyfrank a két helyettes főtitkárnak (Auriti: Olaszország és Hambro: Norvégia) és egyenként 70.000 aranyfrank évente a négy titkárnak, akiket Németország, Anglia, Japán és valamelyik délamerikai állam küld ki a főtitkári hivatalba.

— vallja be Feri bácsi lehorgasztott fejjel.

— Ejnye, miért nem mondtátok, hogy hajtót is szabad löni? — felelte Beöthy komolyan. — Gyönyörűen „húzott rám” kettő, mindkettőt lelőhettem volna.

Kutyakeresztelés

Beöthy Áldzsi pályája kezdetén a biharmegyei Kismarján volt főszofigabíró. Volt ebben az időben egy elsőrangú vizslája, Hanvay-féle pointer, amelyiknek csak egy hibája volt, lopott, mint a szarka. Mindennap ellátogatott a mészárszékre és mindannyiszor meglopja a mészáros.

Kiss János úram, a mészáros, végre is megszokta a dolgot és megmondta a főszofigabírónak, hogy vigyáztasson jobban a kutyájára, mert ha az még egyszer húst lop a székjéből, ő „nevet ad neki”.

Beöthy szeretett mindent a humoros oldaláról felfogni. Nem is igen értette, mit akar a mészáros. Ráhagyta:

— Igaza van, Kiss úram, adjon csak neki nevet.

Három napra rá vásár volt Kismarján. Beöthy az udvarán pipázgatott. Egyszerre nagy riadalmat hall az uccáról: a tömeg ordítóva rohan és torkaszakadtából kiáltozza:

— Veszett kutya! Veszett kutya!

Rosszat sejtve fut a kapúhoz Beöthy. Je már későn érkezett. A tömeg éppen akkor végezte ki saját szemelattára, kedvenc vadászvizsláját. A mészáros még akkor is egyre ordította a tömeg háta mögött:

— Veszett kutya! Veszett kutya!

Beöthy mérgesen sietett a mészárosához:

— Megbolondult maga?! Hiszen ismerte a vizslámat, tudja, hogy nem veszett!

Kiss úram a legnagyobb lelkinyugalommal válaszolta:

— Hiszen együtt határoztuk el, főbíró úr, hogy nevet adok a kutyának. hát én csak szavamnak állottam...

Két véglet...

Kétszáz ezer elhagyott gyermek. Jajgatás az igazságért

Az Egyesült Államok munkaügyi minisztere az immár általánossá vált krízis okainak s következményeinek tanulmányozása folyamán egy statisztikát tett közzé a mai északamerikai viszonyokról. E kimutatásból többek között az is kitűnik, hogy az Egyesült Államok területén ma több, mint kétszáz ezer elhagyott, apátlan- anyátlan gyermek kószál, a legmegdöbbentőbb erkölcsi s anyagi nyomorban. Az ipari és kereskedelmi gócpontok körül működő számos, feltűnően jól szervezett gyermek-klubok a közbiztonságot is veszélyeztetik.

E szomorú tény csak azt erősíti meg, hogy a szovjetországi elhagyott gyermekek százezrei után a modern élet eldorádójának hitt kapitalista Amerikában üti fel leghamarabb fejt ez a rémséges társadalmi botrány. Odaát, a tengeren túl is érzik — különösen 1929 óta — a világvilág s a leállított üzemek, máról-holnapra milliókkal szaporodó munkanélküliség, munkásnyomor szétzúzza a könnyelmű életfelfogású amerikai amúgy is laza alapokon nyugvó családi életét.

Bizonyít azonban egyebet is az amerikai elhagyott kicsinyek drámája. Nem csupán annak a kegyetlen valóságnak a tükré, hogy úgy az ótáji szovjetszűllag égisse alatt, mint a milliók palotáinak árnyékában, — úgy ott, ahol az önmaga vérevel táplálkozó proletáralom a túlzott imádat tárgya, mint ahol a kapitalista sárkányok aranya van az oltárra helyezve, — úgy, abban az államban, amelyben a legszigorúbb s türelmetlenebb vaskezes kormány intézkedik, mint amelyben a törvényileg védett legszabadosabb élet hullámzik — a gyermekek elhagyatva, száműzötten, uccaneveltjeként, barbár hordákra emlékeztetően kóborog s garázdálkodik... de bizonyosság e tény arra is, hogy a szomorú viszonyok okai végeredményben közös nevezőre hozhatók.

Mindkét helyen válság van. Két ellentétes economia, — de egy és ugyanazon emberi önzés okozta válság. Vagy talán nem az emberi önzés az, amely Amerikában individualizmussal fojtja meg, Oroszországban kollektívizmussal süllyeszti a tömeget? Ott munkanélküliség, inség, kisiklott pedagógia — itt mechanizált egyéni s eltiport családi élet jajgat igazságért. Mindkét helyt ártatlan gyerekek emberek szörnyű tragédiája sötétít a közömbösen vagy szándékosan megtört ádáz düh mögött, amely egy fensőbb Gondviselés jogainak s a világtestvériség nemes eszméjének megcsúfolását minden egyéb feladata elé helyezi.

Mindkét véglet a keresztény testvéri szeretet parancsával s az Egyház társadalmi elveivel homlokegyenest ellenkezik. Mindkét véglet a romlás csiráját hordozza magában. Az Isten ellen lázadók még a saját holnapjukat, a saját jövőjük, bitorolt hatalmuk s félretaposott irányelveik várományosait... az ifjúságot sem tudják emberi mivoltában megőrizni, felnevelni, még csak „etetni” sem. Keserves bűnhődés. Akik elvesztek Isten országa számára, elvesztek a társadalom számára is. Az elrúvult, családi körből kiközösített, étlen-szomjan, hajléktalanul bolyongó gyermekek százezreinek felcsukló zokogása, elkéseredett vészkiáltása bár észhez- térítene azokat, akikben van még egy szemernyi becsületesség... K. K.

Felosztás előtt áll a nagyváradi Faszindikátus.

(Nagyvárad.) Több ízben megemlékeztünk arról, hogy Románia legfontosabb faexportpiacán nem sok népszerűségnek örvendett a nagyváradi székhellyel tavaly megalakult faszindikátus. A szindikátus ellen különféle okokból többrendbeli panasz merült fel, úgy, hogy bukaresti hírek szerint a kormány a felosztás tervével foglalkozik. A kilátásba helyezett kormányzati tény sok jóval sem kecséget, mert hír szerint egy másik „szindikátus” alakul s az eddigi tapasztalatok alapján ez sem fog túl a határon na-

és kitűnő vadász volt, csak kissé hirtelen kezű. A szomszéd nyíláson, tőle mintegy ötven lépés távolságra állott fel az egyik fiatal Wenckheim gróf, akinek lábikráit vadonatúj, rikitóan sárgaszínű bőr lábszárvédők borították. Nem jeleztek még a hajtás elindulását és Wenckheim gróf elunva az egyhangú várakozást, vadászszabály-ellenesen besétált valami miatt a nád közé.

Az öreg báró nem vette észre szomszédja eltűnését, csak azt látta, mikor hirtelen odapillantott, hogy tőle oldalt, a sűrű nádban, valami sárga csuda mozog a földön. Róka, gondolta. És már oda is lőtt. A gróf nagyot ugrott a combját csipkedő serétekre, mire Orczy báró újfent oda lőtt. Egetverő ordítás volt a visszhang és acsarkodó káromkodás. A fiatal Wenckheim grófot bizony alaposan összeszerézte húzták ki a nád közül és vágatós kocsi vitte a faluba orvoshoz.

Orczyt felette bántotta az elhamarkodott eset, szégyelte is, de azért büszke öntudattal vága ki:

— Malheur, malheur! De mint öreg vadász, mégis megtartottam a regulát.

— Miféle regulát tartottál be? — kérdezték az urak kíváncsian csodálkozva.

— Hát hiszen régi vadászszabály, hogy addig kell löni a dűvadat, amíg mozog. Az az illető valami, amibe belelöttem, alaposan mozgott első lövésemre. Ergo, szabályszerűen még egyszer belelöttem.

Wenckheim gróf hónapokig feküdt az öreg úr reguláját.

A „húzó” hajtók

Együtt volt a híres-nevezetes nagyszalontai vadásztársaság. Az első hajtás után Baranovits Ferenc, aki nevezetes volt arról, hogy minden vadászatot megszerétezett egy pár hajtót, nagybúsan ballag Áldzsi nyomában.

— Na, mit lőtél. Feri bátyám? — kérdi Beöthy Áldzsi.

A pápa Milánóba megy

Első út a Vatikánon kívül az Olaszországgal létrejött béke óta

Milanóból jelentik: Milanóban olyan hírek terjedtek el, hogy XI. Pius pápa október utolsó napjaiban ellátogat a városba. Nemcsak a pápáság körében beszélnek erről a látogatásról, hanem a milanoi patriciusok körében is, akik évszázadok óta szoros kapcsolatban állanak a Vatikánnal. Ugy látszik, hogy ezúttal nem alaptalan híresztelésről, hanem egészen komoly kombinációról van szó.

Az olasz királyság létrejöve után a pápák a Vatikán területéről soha nem távoztak, s ezt a „vatikáni fogság”-ot úgy vállalták magukra, mint örökös tiltakozást a pápai állammal szemben elkövetett jogtalanságok miatt. Az 1929-ik évi laterani egyezményben a Vatikán és Olaszország között létrejött a béke, s azóta a Szentatya sem fogoly többé. E béke létrejötte óta most volna az első eset, hogy a Szentatya elhagyja a Vatikán területét.

A belügyminiszter azonnali hatállyal megszüntette Dicsőszentmárton megyei székhely jellegét és Balászfalvát tette a megye székhelyévé

Dicsőszentmártonból jelentik: Jeleztük már, hogy minden jel arra mutat, hogy Dicsőséből Balászfalvára teszik át Kisküküllővármegye székhelyét. A sokat vitatott s közzéadásig, de sehogy másként, mint nacionalis felfogással meg nem érthető kérdést egy kardvágással megoldotta a belügyminiszter, aki elrendelte, hogy azonnali hatállyal helyezze át a székhelyet Balászfalvára. Ősidők óta székhelye a megyének Dicsőszentmárton. Arra van beépítve, berendezkedve. A rengeteg tisztviselőt befogadni sem tudja Balászfalva. Eltekintve attól, hogy pénzük sincs az átköltözésre. A balászfalvaiak már felvették a dicsői kórháznak kiutalt 750 ezer leit azon a címen, hogy az átköltözésre kell, holott a betegek éhesek. És mindez történik néhány befolyásos személyiség személyi érdekeiért.

Mandzsuriát északkinai császársággá növelik

Tokióból jelentik: Jólértesült körökben az a hír terjedt el, hogy Puyit, a volt kínai császárt, Mandzsuriára jelenlegi államfőjét legkésőbb a jövő év tavaszáig északkinai császárrá kiáltják ki.

A japán csapatok e hír szerint megszállják Seche tartományt és ennek megtörténte után kikiáltják az északkinai császárságot.

Kolozsvár tanácsa százezer leit adott a magyar színháznak és ingyen szénrel és villannyal látja el

Kolozsvárról jelentik: Az időközi bizottság a magyar színház részére százezer leit kiutalt adóügyének rendezésére. Dr. Deleu primár egyúttal megtette az intézkedéseket, hogy a magyar színészet számára biztosítsák a díjtalan, vagy legalább is kedvezményes villanyszolgáltatást. Utasította a primár az Erdélyi Szénbányát, hogy küldjön ki egy mérnököt annak megállapítására: mennyi szénre van szüksége egy szezonban a Magyar Színháznak és megteszi az intézkedéseket a szükséges mennyiség kiutalására.

A bécsi törvényszék elutasította Matuska semmissége panaszát. Bécsből jelentik: A bécsi törvényszék elutasította a hatévi súlyos börtönrre ítélt Matuska Szilveszternek, a biatorbágyi merénylőnek semmisségi panaszát.

Négy miniszter utazása hazafelé

— Titulescu az ideges várakozás központjában —

Bukarest. Saját tud. Michalache, Lugoseanu és Madgearu hazafelé vezető utjuknak csaknem minden állomásáról közölnek rövid jelentéseket a lapok. Budapesten a román követség tagjai fogadták a politikusokat.

Titulescu kissé zavartnak, idegesnek látszott és az ő megszokott diplomáciai mosolya nélkül, csaknem leverten jelentette ki az őt megkérdező újságíróknak, hogy addig nincs módjában nyilatkozni, amíg a miniszterelnökkel nem beszél. Michalache szintén elzárkózott a politikai természetű nyilatkozat adása elől.

Az Adeverul, mint érdekességet jegyzi fel, hogy Michalache a legnagyobb természetességgel viselte szürke zakóját és egészen nyugateurópai külsőt mutatott. (Tudvalevő, hogy Michalache általában nemzeti viseletben jár.)

A Titulescu elé utazott román újságírók az egész utvonalon nem adták fel annak reményét, hogy végre mégis csak sikerülni fog megszólalásra bírni Titulescut vagy környezetét. Azok azonban va-

lósággal elbátyázták magukat és még Calinescu és Ghelmetianu alminisztereknek sem sikerült bejutni hozzájuk.

Medgyesén megszólalt Titulescu

Végül Medgyesén sikerült szólásra bírni Titulescut, aki azonban itt is csak azt ismételte meg, amit már Párizsban is mondott, hogy: „az a tény, hogy a miniszterelnök felajánlotta nekem a külügyi tárcát és én azt elfogadtam, kizárja azt, hogy köztem és Vajda Sándor között nézeteltérések lennének”.

— Felvilágosítást — tette hozzá még Titulescu — csak akkor adhatok, ha Öfelségével már találkoztam.

Titulescu egyébként délután 4 órakor érkezett meg Szinajába, míg a vele együtt utazó Michalache, Madgearu és Lugoseanu tovább utaztak Bukarestbe, ahová 6 órakor érkeztek meg.

Vajda Sándor már délután 3 órakor Szinajába utazott, hogy még a délután folyamán kihallgatáson jelenhessen meg a királynál. Ez meg is történt. Utána Titulescuval kezdett táncskozásba, amiről természetesen az esti órákban még nem érkeztek jelentések.

Páncélos-autók tartják fenn a rendet Belfastban

Százezer munkanélküli éhezik családotól. Általános sztrájk fenyeget.

Londonból jelentik: Londoni lapok nagy részletességgel számolnak be a belfasti munkanélküliek forrongásáról, amelyet az erős karhatalom egyelőre elnyomott, de nem annyira, hogy súlyos kirobbanásoktól ne lehetne tovább is félni. A város tovább is katonai megszállás képét mutatja. Az uccákon páncélos autók cirkálnak s a munkásnegyedeket erősen felfegyverzett rendőrszolgálat tartják körülzárva. Élelmiszereket ezekben a negyedekben alig lehet szállítani, mert a kereskedők attól való félelmükben, hogy az élelmiszerszállító kocsikat kifosztják, nem hajlandók semmit sem küldeni ide. A rendőrség nagy eréllyel kutat fegyverek és lőszer után, mert bebizonyították, hogy felfegyverzett kommunisták a titkos ir köztársasági hadsereggel vállaltva vesznek részt a zavargásokban. Csütörtök délután a zavargók meglepetésszerűleg újra több támadást intéztek a város különböző pontjain. Egyik fegyveres csoport behatolt egy

postahivatalba, amelyet ki akart fosztani. Az alkalmazottak kalapáccsokkal, ollókkal, botokkal védekeztek, amíg rendőrcsapat jött támogatásukra, amelynek segítségével kiverték a támadókat.

Több helyen újra kirabolták az élelmiszerüzleteket és a külvárosokban újra barrikádokat emeltek. Az uccai harcokban három embert megöltek és húszat súlyosan megsebesítettek. A rendőrség azt állítja, hogy a zavargások mögött kommunista izgatók állanak. A munkanélküliek szerint viszont a nagy nyomor és az éhség az oka a kilengéseknek. Gyerekeink — mondják a munkanélküliek — már hetek óta éheznek és ezt a helyzetet tovább nem tudjuk tűrni. Belfast valóban egyike azoknak az angol városoknak, ahol a gazdasági válság miatt leginkább szenvednek. A munkanélküliek száma eléri a százezret. A nagy elkeseredésre való tekintettel a városban félnek, hogy a zavargások rövidesen újra meg fognak ismétlődni.

A német nagyipar felzúdul a birodalmi kormány ellen

Berlinből jelentik: Tudvalevő, hogy a német birodalmi kormány a külföldi mezőgazdasági behozatalokat bizonyos mennyiségekre kívánja korlátozni. Ebben a tekintetben a szükségrendelet meg is adta a fölhatalmazást a birodalmi kormánynak, hogy a behozó államokkal megfelelő tárgyalásokat kezdjen a behozható mennyiségekre nézve. A különböző államokba el is mentek a német küldöttségek. Persze mindenütt nagy felindulással és méltatlankodással fogadták a német tervet, de különösen Hollandiában.

A rossz fogadtatás belpolitikailag is érezteti a visszahatását az ipari körökben. Viszont mezőgazdasági körökben bizonyos reménysegekét fűznek a birodalmi kormány kontingentálási akciójához. Azonban általában még belföldön is aggodnak, hogy mi lesz a részleges gazdasági elzárkózásnak a következménye.

Egyelőre elejtik a behozatali korlátozás tervét?

A „Berliner Tagblatt” értesülése szerint beavatott körökben az a hír terjedt el, hogy a birodalmi kormány egyelőre elejtette az áru-

behozatal kontingentálásának a tervét. Csak a november hatodikai választások után veszi ezt a tervet újabb megfontolás alá.

A lapok szerint még az érdekelt mezőgazdasági körökben sincs egyetértés a behozatali kontingensrendszer kérdésében. A birodalmi gazdaszövetség kitart a mezőgazdasági behozatalok mennyiségének megszabott korlátokhoz való kötése mellett. A mezőgazdák úgynevezett haladó csoportja azonban a kontingentálástól sem várja a helyzet javulását.

A lapok vezető helyen közlik a Siemens-Halke-művek fennállásának 85-ik évfordulója alkalmából Siemens nagyipari vezérnek a nyilatkozatát. Ő igen határozottan ellene fordul a kontingentálási tervnek s azt mondja, hogy ennek életbeléptetése az egész világot gazdasági háborúba kényszeríti Németország ellen.

Viszont Brauns közlelémezési miniszter a porosz kertészeti kongresszus csütörtök esti ülésén keményen hangoztatta, hogy el van tökéltve a kontingens-rendszer föltétlen megvalósítására.

Riport a vágató autóról Nagyvárad és Bánffygunyad között

Reggel nyolc óra: indulunk. Simán fut a kis Chevrolet, az uccán járókélők rebbennek előttünk. Néhány perc és elhagytuk a várost. Poruszály fut utánunk. Az őszelő lenge szelölője borzolja hajunkat, október napfénye porzik az autó sima testén. Nyílt út: a kilométerjelző kilencvenre szokik fel és derék Chevroletünk möhő étdágygal falja a kilométereket: kettő, öt, tíz... huszonkettő. Mezőtelegd. Erdéklődéssel tekintenek utánunk: megjegyzések foszlányait kapom el, zsalugáterek csapódnak fel, kisgyermekek állnak az út porában. ...Uttalan utak, alig érzük végüket. Ahogy elhagyjuk a kis mezővárost, a templom a szél szárnyán utánunk küldi kongását: egy-negyed tíz. Tízkor elérjük Etesd határát, nem állunk meg, pár pillanat és már — visszatelünk szekerek futnak, ivelt kő... őket. Rohanunk a szélben, a szemek, a napsugár aranyporával. Az útszegélyző fák rebbenő futással száguldnak mellettünk, az őszbecsukló táj kiomló odaadással kínálja önmagát, mi halk suhanással futunk mellette: Tinód, Tötös, Báród Rév...

...Királyhágó. Mint sejtelmes virág, bomlik előttünk. A hegylábánál vagyunk, mellettünk játszi napsugárban porzik a Körös habja. Odafele a fák már ködöt pipálnak, most munkás szuszogással személyponat halad a kattanban, oldalt barna sziklafal, mint tőből metszett láb. Az út emelkedője hatvan fokra szokik, a szerpentin kanyarban kiszámított íveléssel futunk. Ujabb emelkedő: a motort kettesre kapcsolja a soffőr. Az autókerek falja, fogyasztja a hágót. Nekibuzdulás, kis kanyar, kis pirosfedelű ház botlik szemünkbe: a tetőn vagyunk. A motor leáll, kiszállunk. A magasság 581 méter. Hátunk mögött lehangylik Biharország, előttünk száz virággal bomlik Erdély. A békeszerződés mohó ceruzavonala ötlük eszembe. Történelem, földrajz rajzik fejemben. Királyhágó!..., amely minden vargaszabás ellenére: magyar. Indulunk. A fák temetnek. A zörgő avar közt a multak emléke jár...

Csucsá. Megállunk. A zsúpfedeles házból kis gyermek fut felénk. Magyarul kérdezzük. Mosolyog, nem felel. Ce mai face? — szemérmes szemléstéssel feleli: Sede. Ülök. Képletesen átvitt értelemben: megvagyok. Beszélgetünk a nép fiaival. A szóhagyományban még most is erősen él a hit, hogy a csucsai Körös-vízimalomban volt molnárlegény Kinizsi Pál, a magyar történelem legendás hőse. Megcsodáljuk Ady Endre apósának hajdani kastélyát, amely ma Goga Oktavián tulajdona. Kisebb sziklaormon épült, lépcsőzetes sétányokkal. Most kihalt. A gazda Bukarestben van: a politika boszorkányüstje mellett. Csucsán nincsen népszerűbb ember nála.

A kilométerjelző ismét eléri a kilencvenet, hűvös őszleji szellő terjeng körülöttünk,

megesapja arcunkat. Előttünk hathengeres Chevrolet fut: D. IX. 10898 jelzéssel. Németországi kocsi. Gyors kanyarral elébük kerülünk: a kocsi fiatal nő vezeti, aggodó figyelemmel. Szemén csontkeretes pápaszem. A hepe-hupás útnak végeszakad. Csucsá után elérjük a francia útéptőket, akik tavasszal elkezdték munkájukat. Az útéptő munkát francia mérnökök irányítják, de a környéki munkásokkal dolgoztatnak. Oldalt hevenyészett sátrak mellett, kis kalapácsok ütemével, a hegyoldal sziklájába lyukakat fúrnak, követ robbantanak. Az utat már betonréteg borítja. A műút a jövő esztendőre készül el a következő iránnyal: Bors-Biharpüspöki-Nagyvárad-Kolozsvár-Brassó-Sinaja. Itt kapcsolódik a sinaja-bukaresti műúthoz. Vig száguldással futunk, egy óra múlva már bontakozik a távlatok vázlatából a bánffygunyadi templom gyönyörű, régi csúcstornya.

Bánffygunyad. Lexikalis adatokban: nagyközség, négyezer magyar lakossal, jelentékeny marhavásárokkal. A havasok s Kalotaszeg népének fővárosa.

Egy kereskedő mondja:
— Jogvégzett ember vagyok. Most marhakereskedéssel foglalkozom. Ha az ember vízbe-esik, kell, hogy hallá váljék. A legutóbbi marhavásár feltűnő eredménytelenséggel zárult. A kínálat jóval felülmúlta a keresletet. Teljesen kilátástalanul állunk...

A közrendőr beszél:
— Öt hónap óta nem kaptam zsoldot. Ezernyolcszáz lei havi fizetésem lenne... csak lenne — hangsúlyozza. — Tizenhatan vagyunk közrendőrök Bánffygunyadon. Mit csináljunk?

Most vigyázza a rendet... és gyomrában az éhség korgó ürességét éri...

A gyógyszerész panaszodik:
— Évek óta nem emlékszem ilyen rossz forgalomra. Bevételem alig van. Az adóterhet alig bírom. Több ezer kinnlevőségem van: nem tudom behajtani. Az emberek inkább elpusztulnak, mintsem patikába jöjjenek. Receptet vesz elő: — Nézzék, kérem, egy hét óta ezt az egyetlen orvosságot készítettem, ezt se fizették ki... — És tovább beszélnek: az ügyvéd, orvos, magántisztviselő. Mi lesz? — kérdezik. Így élnek Erdély kapujában.

Bánffygunyad uccáján lovas száguld. Fekete lovát magabizó hetykeséggel üli. Nincs nyerge, szerszáma. A ló zablája vastag szűrőkötél. A lovas arcán fekete, tömört körszakáll, fején félreacsapott kalap.

Ujdi rebbenéssel térnek ki útból:
— A cigányvajda — mondják.
Hárászendős asszonyok összedugják fejüket. Rebesgetik:

— ...bizony. Most ment férjhez a leánya... egymillió lei hozományt kapott.

...és nagyfontosan bólogatnak.

Rully Péter.

TÁRSADALMI ÉLET

SZENT FERENC UNNEPÉLY A NAGYENYEDI MINORITÁKNÁL. A nagyenyedi hívek háromnapos ünneppéldével hódoltak Szent Ferenc, a minorita rend alapítója emlékének. A „Triduumot” P. Pál Gyula marosvásárhelyi promagister tartotta nagy közönség előtt. Ez alkalommal szentelte meg Révai Kelemen házfőnök Szent Ferencnek villanyfényben ragyogó képét. A gyönyörű kép a kolozsvári minorita templomból odakerült egyik oltáron nyert alkalmas elhelyezést.

A SZÉKELYUDVARHELYI RÓMAI KATOLIKUS LEGÉNYEGYLET SZÜRETI MULATSÁGA. Folyó hó 8-án este tartotta az udvarhelyi római katolikus Legényegylet szüreti mulatságát az új helyiségében, órási érdeklődés mellett. A mulatságot műsor vezette be, amelyen Ópra Benedek, az új senior mutatkozott be a közönségnek igen talpaeseten, bebizonyítva azt, hogy van lelke és érzéke a diák-nevelésen kívül másoknak is juttatni tudásából. Beldovits Emil konferálta a tőle megszokott ügyességgel. A fiúk pedig valósággal agyonnevetették a közönséget egy egyfelvonásos vigjátéknak az előadásával. Műsor után a kora reggeli órákig szórakozott együtt a székelyudvarhelyi nagy Kolpingcsalád.

ZASZLÓSZENTELÉS. Bél (Bihar megye) községben vasárnap lélekemelő keretek közt áldott meg Perpék János, a község szeretett plebánosa két szép fehér lobogót, amelyet a távolban élő, de szívvel-lelékkel a béli hítközséghez ragaszkodó Szabó-család adományozott templomának. Valóban megható és bensőséges ünnepük volt, szeretett plebánosuk meleg szavakban emlékezett meg a szülőfalujától távol élő Szabó-családról, akik dacára a nagy távolságnak, még ma is ilyen szeretettel és áldozatkészséggel gondolnak templomukra, rámutatott arra, hogy mennyivel inkább kell nekünk itthonlevőknek a mai nehéz időkben az ő áldozatos készségükön felbuzdulva áldozatos lelkeké lennünk. Átadta a megáldott zászlót rendeltetésének s most már lengjen szabadon, hirdelve Isten dicsőségét s a Szűz Anya iránt való szeretetünket.

GYERMEK-TARKAEST SEGESVÁRON. Segesvárról jelentik: Színes, hangulatos színházi délutánt rendezett a segesvári római katolikus elemi iskola apró művészgardája vasárnap szépségmú — főként gyermekekből álló — közönség előtt. A szereplők egytől-egyig enivalónal bájosak, ügyesek, valóságos „kis művészek” voltak. Apró mókáikkal gyakran egészésges, csengő harsogásra készítették kicsi és felnőtt hallgatóikat. A konferanzzé szerejét a IV. elemista Török Zsolt töltötte be rendkívül ügyesen. Csűrös Emília: „Suszterinas” című gyermekdarabját az I. elemista Török Márta s a IV-es Lengyel Tibor játszották meglepő rátermettséggel. Molnár Irénke a „Kis mama” című monológot adta elő elevenen, kedvesen, nagy tetszés mellett. Illés Irénke a „Pompadur kisasszony cicái” című, macskazenével tarkított gyermekvigjáték főszerepében indította csengő kacagásra a hallgatókat. Az est fénypontja egy hangulatos, bohókás mesejáték volt eleven, viruló gyermek-virágokkal s a válogatós pillangóval, amelynek hálás szerepét a csöppnyi kis Wenter Katóka alakította olyan ügyesen, annyi kedvességgel, hogy — főként táncosjeleneteit többször meg kellett ismételnie. Az említettekén kívül azonban kitűnő volt a gyermek-tarkaest többi szereplője is, ha neveit nem is tudtuk külön feljegyezni. Végül — és nem utolsó sorban — minden dicséret megilleti Török tanár feleségét és az elemi iskola tanárnőit, az apróságok betanításáért s a rendezés nehéz munkájáért.

Szerkesztői üzenetek

Kéziratot nem tartunk meg és nem adunk vissza s azért felelősséget nem vállalunk.

A. B. Csik. Lapunk S. jelzésű vezércikkeit dr Sulyok István orsz. képviselő írja kezdetűl fogva. A K. K. jelzésű cikkek frója Kulcsár Kálmán Rómából.

Strupár Nagykaroly. A két írást a tőzsde címűkre elküldte. A kéredezett rendelet nem jelent meg a hivatalos lapban, de a pénzügyigazgatóság-nál rendelkezésre áll.

Most jelent meg II. kiadásban
Elekes Boldizsár velőkgig ható könyve

Krisztust—Kenyeret!

cimen. A legújabb magyar könyvpiacnak ennél nincs megrázóbb alkotása s két hét alatt az első kiadás teljesen elfogyott! — A 254 oldalas, fénykép-illusztrációs könyv kapható az ERDELYI LAPOK könyvosztályánál. — Ara a pénz előzetes beküldése mellett 145 lej, utánvétellel 155 lej

Az angol-francia találkozásból új béketárgyalások eszméje került előtérbe

Öthatalmi értekezlet helyett kilenc hatalom ül össze az európai kérdések megtárgyalására

Herriot francia miniszterelnök londoni útja a külsőségek szerint igen hosszasan tárgyalások megtartására szolgált. A tárgyalások csütörtökön délelőtt kezdődtek, előbb csak Herriot és MacDonald között, majd a továbbiak során a londoni francia követ, az angol külügyminiszter és a külügyi hivatal állandó államtitkára is résztvett, valamint több magasrangú tisztviselő. Délben ebéd következett, amelyen az angol kormány több tagja is résztvett. Délután félőtkor tovább folytatták a tanácskozásokat egész esti félhétig. Utána az angol külügyminiszterium adott vacsorát. Pénteken délelőtt 10 órakor továbbfolytatták a tanácskozásokat s az eddig érkezett hírek szerint be is fejezték. Pénteken délben a francia nagykövetségen volt ebéd. Délután négy órakor Herriot és kísérete vissza is utazott Párizsba.

A tanácskozásokról kommunikét is adtak ki, amelyek a tárgyalásokról azt jelzik, hogy azok barátságos eszmecserék voltak a leszerelési kérdés „új fejlődésével” kapcsolatban. Egyébként a tárgyalás résztvevői igen elzárkóztak attól, hogy közléseket tegyenek. A „kiszivárgott” hírekből azonban olyan kép alakul ki, hogy a két európai államférfi gyökerebb megoldásokra, egész Európa alapsabb kibékítésére kívánja terelni a helyzetét s így akar a leszerelésben megnyugtatóbb eredményeket elérni.

A bőbeszédű Herriot

Londonból jelentik: Herriot és MacDonald londoni találkozásával bő részletességgel foglalkozik a sajtó. Egyöntetűen megállapítják, hogy csupán bizalmas, barátságos eszmecseréről van szó.

A Daily Telegraph szerint Herriot mindenáron elébe akart vágni MacDonald javaslatának és egymásután három beszédet mondott el. Amikor a negyedikhez is hozzá akart kezdeni, MacDonald félbeszakította:

— Kedves barátom, most talán rajtam lenne a sor.

Új béketárgyalások kilenc ország között

Párizsból jelentik: Az Excelsior úgy tudja, hogy a Herriot—MacDonald tanácskozáson egymás kölcsönös kapacitása után az európai kérdések nagyobb méretű kiegyeztetésének alapelveiben állapodtak meg. Eszerint az angol kezdeményezésű öthatalmi konferencia helyett egy nyolcas, vagy kilences konferenciát hívnak majd össze Olaszország egyik hátrvárosában.

A lap nem kis pesszimizmussal alapítja meg, hogy a konferencia ilyenformán könnyen a békeszerződések revíziójának konferenciájává alakulhat át. És habár MacDonald fogadkozott is Herriot előtt, hogy a konferencia hatása kormányozható lesz, mégis ezek a tanácskozások erősen befolyásolhatják a leszerelési értekezletet olyan kérdésekben is, amelyek a német egyenjogúsági követeléseken túlmennek.

Londonból jelentik: A Daily Telegraph Pertinax, az ismert francia publicis-

ta cikkét közli. A cikk szerint a Herriot és MacDonald között folytatott megbeszélésen két alapvető elvben sikerült megegyezésre jutni. Egyik: hogy Németországnak nem szabad újra felfegyverkeznie. Másik: hogy a nemzetközi szerződéseket nem szabad egyoldalúan revideálni.

Olasz álláspont a békeszerződések tarthatatlan voltáról

Londonból jelentik: A News Chronicle interjú közlül Aloisival, a leszerelési konferencia olasz delegátusával.

Aloisi nyilatkozatában kijelentette, hogy Olaszország igazságot követel Németország és Magyarország javára. Kijelentette, hogy Olaszország magával a Népszövetséggel szemben nem viseltetik ellenséges érzülettel, de az a véleménye, hogy a Népszövetségnek nem szabad különbséget tenni győzők és legyőzöttek között.

Hogy a versaillesi és trianoni szerződések tovább már nem állhatnak meg, bizonyítja az a tény, hogy annak már több részlet-rendelkezését revízió alá vették. Olaszország kívánja a revíziót, mert a békeszerződések méltánytalanul bántak

Gr Klebelsberg Kunó temetése

Gr Bethlen: „Babér csak azoknak jut, akik színes szavakkal, hangzatos ígéretekkel kápráztatják el az emberek tömegeit...”

Budapest. Saját tud. Pénteken délelőtt folyt le az egész ország részvétele mellett gróf Klebelsberg Kunó volt kultuszminiszter temetési szertartása. A Nemzeti Múzeum környékét már a kora reggeli órákban sűrűn ellepte a gyászoló tömeg. A hatalmas katafalka a Nemzeti Múzeum mozaik-termében volt felállítva. Két oldalán száz szál villanygyertya égett. A ravatalt nehéz selyem, nemzetiszínű drapéria borította. Előtte három párnán a volt miniszter helven darab kitüntetésének gyémántjai s briliánsai csillogtak a gyertyák fényében.

A múzeum előcsarnokában pontosan fél tíz órakor megjelentek a kormány tagjai, élükön Gömbös Gyula miniszterelnökkel, Serédi Jusztinián bíboros-hercegprímás, az egyházi, katonai és polgári előkelőségek, egyesületek, a parlament két háza, iskolák, egyetemek stb. Tíz órakor megérkezett a kormányzó. Dohnányi Ernő dr vezetés alatt a filharmonikusok hangszereiből felcsendülnek Beethoven 3-ik szimfóniájának fenséges akkordjai. Mialatt a budapesti központi papnövelde énekkara a Circum-dederunt-ot énekli, Glattfelder Gyula dr csanádi püspök beszenteli a holttestet.

Elsőnek Hóman Bálint dr kultuszminiszter búcsúztatja a halottat. Megemlíti, hogy életében sárral dobálták s azt mondták róla, hogy német lélekkel ír és dolgozik. Ezért fölteszi a kérdést, élt-e Klebelsberg Kunóban a magyar hon igaz szeretete? s ha igen, mily értékeket hozott a magyar művelődés életébe? A felelet erre: életpályája és működése. Klebelsberg tudta, hogy egyes emberek a zseniális szikrájával lelükben hatalmas lépéseket tehetnek az igazság felé. De a tudományt a nemzet életében ható és maradandó értékeket termelő tényezővé csak céltudatosan megszerzett, tudós munka teheti. Felsorolja ezután az elhunyt alkotásait. Végül megemlíti, hogy mélységesen vallásos ember volt, aki egyben szent meggyőződéssel hitt a kultúra nemzetmentő és nemzetfenntartó munkájában.

Utána Bethlen István gróf mondott lélekemelő búcsúztatót volt kormányja nevében.

— Eljöttünk — úgymond — utóljára meg-

el Németországgal és Magyarországgal. Olaszország minden német és minden magyar kormányt támogatni fog. Németország a leszerelési konferenciától joggal követelhet kézzelfogható eredményeket, mert ha nem kap, kénytelen attól végleg visszavonulni. Elég sokáig várta már ezt hiába. Ha most teljesítik kívánságát, a kölcsönös bizalom újra visszaáll a nemzetek között és több más, fontos politikai kérdés is megoldást nyer.

A Times a békeszerződések ellen

Londonból jelentik: Az angolok világlapja, a kormány külpolitikáját is tolmácsoló Times feltűnéstkeltő vezércikkben foglalkozik Magyarország helyzetével. Ezzel kapcsolatban a cikk lesújtó ítéletet mond a trianoni és a saint-germaini békeszerződésekéről. A cikk arra a megállapításra jut, hogy főként a volt dunai monarchia területén következett be a gazdasági válság és az elviselhetetlen nyomor: ez pedig a békeszerződések következménye.

Hangsúlyozza a cikkíró, hogy Magyarország és a dunai államok mai nyomoruságáért az ok a nacionalista politikások felelősek, akik katonai célzatú politikával készítettek elő a békeszerződések. Nem látták előre azokat a súlyos gazdasági nehézségeket, amelyeket a békeszerződések idéztek elő és amelyek azzal a tarthatatlan helyzetet teremtő következménnyel jártak, hogy meglévő, jól megszervezett gazdasági egységet egész sereg apró és egymásra féltékenykedő, életképtelen államokra bontottak szét.

fogni azt a kezét, amely annyit alkotott. A háború utáni magyar kultúra minden követ Te raktad le!

Elmondja ezután Bethlen István, hogy mennyi értéket, mennyi kulturális kincset vesztett Magyarország Trianon után. Ezek a veszteségek pótolhatatlanok lettek volna, ha az elvesztett intézményeket nem tudták volna újjal helyettesíteni. Nem lehetett akadályok és gáncs nélkül elvégezni ezt a hatalmas munkát s öt életében csak gáncs, rágalom és elnemismerés érte. A későbbi kor fog majd neki igazságot szolgáltatni, amely áldani fogja emlékét.

— Addig — fejezte be beszédét Bethlen gróf — vigasztaljon az a tudat, hogy Magyarországon mindig rágalom, gáncs és befekettítés volt a jutalma annak, aki dolgozott hazája érdekében, aki nagyot, maradandót alkotott. A babér csak azoknak jut, akik színes szavakkal, hangzatos ígéretekkel kápráztatják el az emberek tömegét.

Végül Váry Albert dr országgyűlési képviselő mondott búcsúbeszédet az Egységes Párt nevében.

— Tragikus magyar sors — mondotta, — hogy meg kell halnia, hogy érdemeit megállapítsuk. Mert életében csak támadásban volt része. Emlékét örökké megőrzi a nemzet és a kultúra.

Befejezésül a filharmonikusok zenekara Wagner: „Szigfrid halála” című művének gyászindulóját játszotta el, majd a gyászmenet elindult a nyugati pályaudvar felé. Elöl haladt a lovas rendőrcsapat, majd utána a papitestület, z elhunyt sofőrja, aki a fejfát vitte, cserkészek, leventék, egyetemek ifjai, a szegedi küldöttség, a halottas kocsi, utána a hatalmas koszorúkkal megtelt gyászkocsi. Ezt követték a család, a kormányzó, a hercegprímás, az alsó- és felsőház tagjai és utánuk a főhercegek, hercegek, miniszterek, polgári és katonai méltóságok, tudományos intézetek stb. végeérhetetlen sora. A gyászmenetet lovasrendőrök csapata zárta be. A múzeumkertől a pályaudvarig hatalmas emberlőmeg hullámmozott.

Jó és pontos kiszolgálás, szolid árak

Dombi József

borbélyüzletében. — Cluj—Kolozsvár,
Piata St. cel Mare.

Felülvizsgálják a községi jegyzők végzettségét és a „négy elemiseket” elbocsátják

— A belügyminiszter rendelete a prefektusokhoz —

Bukarestből jelentik: A belügyminiszter rendeletet küldött a prefektusoknak, hogy készítsenek kimutatást a vármegyékben lévő községi és körjegyzők iskolai végzettségéről s a legsürgősebben terjesszék fel hozzá. A belügyminiszter felül fogja vizsgálni a jegyzők képzettségét és akiknek hiányzik az érettségi bizonyítványa és az előírt jegyzői képesítés: el fogja bocsátani. Erre a szigorú intézkedésre részben az adott okot, hogy az ilyen — amint nevezik őket: „négy elemis” jegyzők nem tudnak megfelelni a legjobb akaratuk mellett sem, állásuk követelményeinek. Másrészt a bukaresti jegyzői tanfolyam ontja a törvényesen előírt kvalifikációval bíró jegyzőket, akiknek helyet kell teremteni.

A belügyminiszter rendelete nagy riadalmat fog kelteni a közigazgatás berkeiben. Tizenkét éven keresztül, de különösen az impérium átvétel első esztendeiben, kihajigálták a régi, kiváló képesítésű, abszolút megbízható, kitűnő magyar jegyzőket. Helyüket megfelelő végzettségű emberekkel pótolni nem tudták, hanem nyakra-főre adták két hónapos kurzus után (vagy anélkül) a jegyzői diplomát hat elemis, polgári iskolás, még a legjobb esetekben tanítói oklevelés embereknek. Az atyafiságos összeköttetések pedig a községek élére helyezte őket. Ezeknek a kisműveltségű jegyzőknek egy jó nagy része nem tudott élni a kezébe pottyant hatalommal és a jegyzői munka helyett a falvak kényura lett. A vezetésük alatt álló községek háztartásáról jobb nem beszélni, annál is inkább, mert az ellenőrző szervnek, a járási főszámvevőknek megszüntetésével valósággal zabolátlanul intézkedhettek a reájuk bízott területen a községi vagyon felett. Erről a gazdálkodásról (néhány helyen garázdálkodásról) csak akkor lehetne tiszta képet alkotni, ha volna elegendő személynézet a vármegyék számvevőségének arra, hogy minden jegyzőségen tíz évre visszamenő alapos vizsgálatot vezessen le. Szinte képtelenség ezt ma már véghez vinni. Sem pénz, sem személyzet nincs rá. A községek, különösen Erdély területén, úgyszólván ki voltak szolgáltatva a jegyzőknek, akiket tökéletesen elrontottak az uralmon váltakozó politikai pártok, valósággal politikai faktorokká avasztattatva a szerencsétlen jegyzői kart.

Elsősorban azok váltak politikai bábokká, akiknek állása a végzettség hiányában teljesen a politikások kezében volt. A kisebbségi falvaknak nem egy helyen valóságos hóhérai voltak az állásukra méltatlan jegyzők, — akik

között még olyan is akadt, aki gyilkosságra vetemedett felajzott politikai érzületéből kifolyólag s a végén börtönben fejezte be.

De azért mi mégsem örvendünk s nem ujjongunk a miniszter mostani revíziós gondolatának, mert bizonyos, hogy akad közöttük olyan is, aki már belegyakorolta magát, arra

való ember s csak azért, mert talán csak tanítói oklevele van s nem érettségije, megfelelőbb, ráteremtettebb állására, mint az érettségis fiatal ember. De főképpen nem örülünk azért, mert ezek az emberek családot alapítottak, életpályájuk lett a ma már tekintélyben, jövdelemben alaposan leszállított jegyzői állás. Viszont éppen eléggé szerencsétlenné tették a kidobott, nyugdíjazott régi magyar jegyzőket s embertelenségnek találjuk a szerencsétlen családok milliós számát szaporítani. Ne vegyen el kenyeret az, aki újat adni nem tud. Ezt a balkezességet különösen nem csinálhatja az állam. Ellenben állítsák be a numerus clauzust a jegyzői tanfolyamon.

SPORT

Görögország vezet a Balkán olimpián

Vasárnap délután kezdődött meg a Balkán Olimpia. Románia, Bulgária, Görögország, Jugoszlávia és Törökország csapatai vonultak fel az 50.000 embertől nyüzsgő athéni stadionban. Előbb a tenisz-versenyeket bonyolították le a következő eredménnyel:

Lenos kisasszony (Görögország) Zizovits Lenkét 7:5, 6:4 és Golescut 6:1, 6:4 arányban verte. Cambellné legyőzte Golescut is 4:6, 8:6, 6:4 arányban, de vereséget szenvedett Zizovits Lenkétől 7:5, 6:4-re.

A női párost Románia nyerte (Zizovits—Golescu) a görög Cambellné—Lenos kettős ellen 7:5, 8:6 arányban.

A férfi egyesben Poulieff 8:6, 4:6, 6:2, 6:4 arányban győzött a görög Stalios ellen, Réti 6:4, 4:6, 7:5, 7:5 arányban verte Ball-t. A Réti—Poulieff pár 6:4, 8:6, 4:6, 6:3-ra győzött a görög pár ellen.

A vegyespárosban is Románia (Zizovits—Poulieff) győzött a görög kettős ellen 2:6, 6:0, 8:6 arányban.

A török—bulgár mérkőzésen Törökország 3:0-ra vezet.

Az egyéni bajnokságért Poulieff és Réti egyforma eséllyel indul a küzdelmekben.

Az atlétikai versenyek elődöntői pedig a következő eredményeket hozták:

100 m.: 1. Frangudis (G) 11.1 mp. 2. Mantikas (G) 11.2 mp. 3. Semich (T) 11.6 mp.

800 m. 1. Pasi (G) 2 p. 2.6 mp. 2. Stavrinis (G) 2 p. 3 mp. 3. Tutcan (J) 2 p. 5 mp.

10.000 m.: 1. Nanos (G) 34 p. 25.4 mp. 2. Panait (R) 34 p. 27 mp. 3. Koren (J) 34 p. 42 mp.

Súlydobás: 1. Klent (J) 13.37.5 m. 2. Butsu (R) 13.19 m. 3. Spahics (J) 13.10 m.

Magasugrás: 1. Papanikolov (G) 180 cm. 2. Haidar (T) 175 cm. 3. Mantelos (G) 175 cm.

4×400 m. staféta: 1. Görögország 3 p. 35.6 mp. 2. Románia 3 p. 37.8 mp. 3. Jugoszlávia 3 p. 38 mp. 4. Törökország 3 p. 40.2 mp.

Az eredményeknek nem kedvezett a nehéz, nedves levegő. Görögország fölénye az első napon szinte nyomasztó volt. Meglepő a románok második helye és a törökök szép szereplése.

A nemzetek pontversenye az első nap után így áll:

Görögország	38 p.
Románia	20 p.
Jugoszlávia	19 p.
Törökország	10 p.
Bulgária	2 p.

A C. 23 Lewschi bulgár csapat pénteken Bukarestbe érkezett. Az előkészületeket az Unirea—Tricolor rendezte. Ismeretes, hogy az Unirea—Tricolor két mérkőzést játszott Szófiában. Az egyiket A. C. 23 csapatával, a másikat Lewschi csapatával. Mindkettőt elvesztette. Most vasárnap játsza az A. C. 23 és Lewschi kombinálttal, amelyben 11 válogatott játékos szerepel, a reváns-mérkőzését.

Finnország legyőzte Franciaországot az atlétikában

Vasárnap bonyolították le Colombesben, nagyszámú közönség előtt Finnország és Franciaország közti válogatott atlétikai versenyeket. A finnek könnyen győztek, kivéve Paul Robert francia távugronak elért eredményét. Eredmények:

100 m. síkfutás: 1. Virtanen (F) 11. 2. Rousseaux (Fr). 3. Robert Paul (Fr.)

400 m. síkfutás: 1. Strandvall (F). 2. Guillez (Fr). 3. Vilen (Fr).

800 m. síkfutás: 1. Jean Keller (Fr) 2^{1/2}s. 2. Guillez (Fr). 3. Vilen (Fr.)

1500 m. síkfutás: 1. Purje (F). 2. Séra Martin (Fr). 3. Thouminen (F).

5000 m. síkfutás: 1. Sehtinen (F). 14.47. 2. Iso Hollo (F) 14.49. 3. Seclerc (Fr) 15.40.

110 m. gátfutás: 1. Sjoestedt (F) 15. 2. H. Bernard (Fr). 3. Vilen (F). 4. A. Adelheim (Fr). Staféta (100, 200, 300, 400): 1. Finnország 1.58. 2. Franciaország.

Magasugrás: 1. ex-aequo Reinikka és Rerasalo 190 cm. 3. Philippon és Tribet 185 cm.

Súlydobás: 1. Jarwinen (F) 15 m. 39. 2. Noel (Fr) 15 m. 12. 3. Alotec (F) 14 m. 82

Diszkoszvetés: 1. Noel (Fr) 46 m. 19. 2. Winter (Fr) 46 m. 2. Waalamo (F) 44 m. 61.

Rúdugrás: 1. Vintousky (Fr) 3 m. 86. 2. Ramadier (Fr) 3 m. 80. 3. Lindroth (F) 3 m. 80.

Távugrás: 1. Robert Paul (Fr) 7.50 m. 2. Tolano (F) 7.19 m. 3. Jarwinen (F) 7.07 m.

Gerelyvetés: 1. Ipalamaki (F) 63.10 m. 2. Pintile (F) 62.25 m. 3. Gassner (Fr) 56.63 m.

Általános osztályzat: Finnország 78 pont; Franciaország 62 pont.

A nagyváradi Kolping Feketeerdőn.

A nagyváradi Kolping labdarugó csapatának a Testvériséggel való barátságos mérkőzését későbbi időre halasztották, mivel a Kolping a feketeerdői ÚSE-től kapott meghívást. Eszerint a Kolping vasárnap délután Feketeerdőn játszik barátságos mérkőzést. Kísérőket 50 leierért visznek. Indulás reggel 8 órakor a Legényegylet székházából. A játékosok és kísérők részére a feketeerdői kápolnában megérkezés után szentmisét mondanak.

A Bocskai Balkán túrára megy.

Az Orth Gyuri vezetése alatt álló debreceni proficsapat a közeljövőben a Balkánon fog túrázni. Október 25-én Zágrábban játszik a Gradjanskival, további állomásai Sztambul és Szófia. Sztambulban három mérkőzést is játszik a Bocskai.

Tenniszcikkek és hurozás! Footballfelszerelések!

Lerakat:

Schuster Emil sportüzletben
Cluj. Árjegyzék ingyen!

MEGJELENT VÉGRE A
TELJES MAGYAR

MISEKÖNYV

a Missale Romanum szerint
latin-magyar szöveggel, liturgikus magyarázatokkal és imákkal, ára 225 lei.

Kapható:

Missió

könyv- és kegytárgy üzletben.

Zászlók, lobogók, egyházi ruhák és felszerelési tárgyak legjobb beszerzési forrása:

TIMIŞOARA I.

Püspöki-palota. Str. Lonovics 1.

HIREK

Felelősszerkesztő: **Perédi György**

Kolozsvári szerkesztő: **dr. Sulyok István**
Cíj, Piața Unirii 13. — Telefon 802.

Budapesti képviselet: **dr. Verzár Gyula**
Budapest, IX., Lónyai-u. 34. l. 11

1827
október
16.

Böcklin születése

Az Északi tenger nagy festője volt Böcklin, a németek nagy művésze, aki realista és romantikus, festő és gondolkodó volt egy személyben. Szeretett kápráztatni és talányokat feladni, szerette a nereidákat és faunákat festeni. Élete nehéz és nyomasztó anyagi gondok között folyt le és a gondokban állandóan szeretettel, hitvesi ragaszkodással vett részt Böcklin felesége is, Peseucci Angéla asszony, akit 16 éves korában Rómában ismert és szeretett meg a nagy művész. A leány árva volt, rokonai kegyelemkenyerén élt és Böcklin, az akkor még névtelen fiatal festő halálosan megszerette a szép fiatal leányt. Böcklinné szépségét nemcsak a kortársak örökítették meg följegyzéseikben, hanem első sorban maga Böcklin, akinek tulajdonképp felesége volt egyetlen modellje 1870-ig festett képein. Később egy híres portrét is készített az asszonyról, Böcklinék körülbelül 20 évig borzasztó nyomorokon mentek át. Volt olyan szakasz életükben, hogy Böcklin el akart szegődni Ferdinánd nápolyi király zsoldosának. De a felesége sarkára állt és nem engedte. Hogy ő nem katonához ment feleségül, hanem művészhez. Tovább nyomorogtak és csak nagy sokára javult meg a helyzetük. Böcklin tanára lett a weimari hercegi festőiskolának és a híre is kezdett terjedni. Csaknem ötven évig élt példátlan boldog házasságban a feleségével. Amikor a mester 1901-ben meghalt, özvegye megvásárolta a szép Villa Bercsát és disszavonultan, emlékének élt. Tizenötével élte túl a nagy mestert.

Időjárás. A budapesti Meteorológiai Intézet jelentése szerint enyhe idő, borulás terjedése nyugat felé, főként nyugaton esők várhatók.

Ma kezdődik Budapesten a 23-ik katolikus nagygyűlés. Budapestről jelentik: A XXIII. országos katolikus nagygyűlés ma, október 15-én, szombaton megkezdődik. Délután három órakor a hitterjesztési egyesületek tartanak gyűlést Breyer István püspök és Krywald Ottó vezetésével. Félnégykor a Központi Katolikus Körben Horváth Győző, Tóth Tihamér, Solymos Vendel vezetésével az ifjúsági Mária kongregációk tartanak gyűlést. Háromnegyed négykor az Apponyi-téri Pázmány-szobrot beszéd kíséretében Balla Borisz koszorúzza meg. Délután négy órakor lesz az ünnepi Veni sancte az Egyetemi templomban, amelyet Rott Nándor veszprémi püspök tart, szentbeszédet Mészáros János érseki helytartó mond. A Horánszky-uccai kongregációs házban délután négy órakor a leányifjúsági kongregációk gyűléseznek Zichy Gyula gróf kalocsai érsek vezetésével. Felszólalnak Jámber László S. J., Mentés Mihály dr. teológiai tanár, Ottó Ilona dr. tanár. Délután öt órakor az országos magyar katolikus főiskolai diákszövetség tart közgyűlést. Az elnöki megnyitót Tiefenthaler József, az ünnepi beszédét Glattfelder Gyula püspök, a zárót Angyal Pál dr. egyetemi tanár mondja. Este félhét órakor a Pázmány Egyesület tart irodalmi estet, amelyen az elnöki megnyitót Hindy Zoltán tartja. Este hét órakor a pesti Vigadóban a Katolikus Népszövetség tart díszgyűlést, amelyen felszólalnak Glattfelder Gyula dr. püspök, Czettler Jenő dr. a képviselőház alelnöke, Bozóky Gyula ny. vezérkari ezredes és Serák József kanonok.

Temesvári teológust Rómában pappá szentelnek. Boros Béla dr. temesvári egyházmegyei teológust október 30-án, „Krisztus király” ünnepén Rómában, ahol tanulmányait folytatja, pappá fogják szentelni. Boros dr. kisjenői születésű. Első szentmiséjét Mindenszentek napján, ugyancsak Rómában tartja.

Letartóztatták a nagyváradai nyugdíjasok egyik kijáróját a nyugdíjak elikkasztása miatt. A nagyváradai ügyészség ma délelőtt elrendelte az országosan is hírhedté vált nagyváradai sperec-ügy egyik közismert alakjának, *Domentiné Hubert* Ilonának letartóztatását. A nagyváradai nyugdíjasok vámszedőinek régóta húzóódo bűnügye ezzel komoly fordulatához érkezett és hinni lehet, hogy a kifejlés most már váratlan gyorsasággal bekövetkezik s nemcsak az összekötő szolgálatot teljesítők, de az ügy főszereplői is, a szerencsétlen nyugdíjasok nyomorúságos helyzetét kihasználók elveszik büntetésüket. Hubert Ilona nagyfontosságú vallomását, amit ez a kalandornő annakidején a vizsgálóbíró előtt tett, teljes részletességgel beszámoltunk. Alkalmunk volt azok után több ízben beszélni Hubert Ilonával, aki percig sem tagadta, hogy pénzügyigazgatósági főtisztviselő s a nyugdíjakat nem kapó szerencsétlen nyugdíjasok között „összekötő” szerepet tölt be. „Elvégre — mondotta Hubert Ilona — csak segíteni akartam rajtuk, de engemet is galádul becsaptak s minden ékszerem a zálogházba került...” Majd minden ámenet nélkül sűrűn kérdezgette: „Mit gondolnak, letartóztatnak?” Amikor azt kérdezték az újságírók tőle, hogy: „van-e oka a félelemre?” — a következőket mondta: „Az itéletől nem tartok, mert ártatlannak érzem magamat, de a vizsgálati fogságtól nagyon félek. Ha azonban mégis bekövetkeznék, amitől nagyon tartok, akkor megírhatják, hogy Hubert Ilona letartóztatása után még szenzációs letartóztatások várhatók... mert a bűnösökön (így mondta Hubert Ilona) gondolkodás nélkül kiadok, de a magam igazáért a királyig is el fogok menni...” Amitől Hubert Ilona tartott, a letartóztatás most a vizsgálóbírói kihallgatás után hamarabb bekövetkezett, mintsem hitte volna. De az is kétségtelen, hogy Hubert Ilonának bűntársai is voltak.

Vesztett macska mart meg egy asszonyt és megkarmolt két gyereket. A nagyváradai főállatorvosi hivatalhoz bevitt boncolás végett egy döglött macskát Magyar Zoltán kir. ítélőtáblai jegyző, mert szerinte veszettség gyanús körülmények között döglött meg. A boncolás veszettséget állapított meg, amit a kolozsvári Pasteur-intézet is igazolt. Megállapították, hogy az állat a Liget-ucca 4. számú házban megkarmolta Magyar 3 éves kis fiát, Baranyi Árpád v. városi tisztviselő 4 éves leánykáját és összemarta Engler mozdonyvezető feleségét. Valamennyit a kolozsvári Pasteur-intézetbe szállították.

Elfogatóparancsot adtak ki a Rockenstein-házaspár és Szekulesz anyósa ellen

Budapestről jelentik: Csütörtökön délelőtt a 35.000 dolláros csempészés ügyében megindult nyomozás újabb, feltűnést keltő fordulatot hozott. *Kotsis Miklós* dr. ügyészségi alelnök előterjesztésére ugyanis a vizsgálóbíró elfogató parancsot adott ki *Rockenstein* Lajos és felesége, továbbá *Szöke* Gyuláné, a Bécsben letartóztatott *Szekulesz* József anyósa ellen. Az elfogatóparancsot a főkapitányság a déli órákban rádió útján továbbította Zürichbe, ahol a Rockenstein-házaspár tartózkodik és Bécsbe, miután *Szöke* Gyuláné jelenleg Ausztria területén van.

A főkapitányság rádiogramja értesíti a külföldi rendőrhatalóságokat arról, hogy a nyomozás eddigi adatai alapján *Rockenstein* Lajos és felesége tudott arról, hogy ügyfeleik valutáját tartalmazó bőröndöt a vonaton Bauer Máriától áldetektívok el fogják rabolni. A rablást, illetve a zsarolást elő is segítették, amivel bűnpártolást követtek el. Fölkérte tehát a főkapitányság a zürichi rendőrséget, hogy *Rockenstein* Lajost és feleségét nyomban tartóztassák le és egyben közölje, hogy a kiadati eljárást ellenük haladéktalanul megindítják.

Szöke Gyuláné, született *Aniszfeld* Hermína, aki *Szekulesz* József anyósa, a nyomozás

Az új magyar sajtófőnök előléptetése. Budapestről jelentik: *Gömbös* Gyula miniszterelnök annakidején bejelentette, hogy az új sajtófőnök dr. *Antal* István budapesti ügyvéd lesz. Az új sajtófőnököt a miniszterelnök október 10-én kelt rendeletével bízta meg a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetésével, a hivatalos lap pénteki száma pedig kormányzói kéziratot közöl, amely szerint a kormányzó *Antal* Istvánnak, a miniszterelnökség sajtóosztálya vezetőjének a miniszteri tanácsosi címet adományozta.

Érdekes, hogy a távozó *Hlatky* Endre, aki éveken át mint sajtófőnök működött és pedig az egész magyar sajtó közmegelegedésére, csak a címzetes osztálytanácsosságból a valóságos osztálytanácsosi rangsorbba emelkedett, holott nem volt fiatalabb a mai főnöknel.

Az új sajtófőnök *Kenderesen* született 1896-ban. Budapesten tetete le az ügyvédi vizsgát. Mint tartalékos hadnagy küzdötte végig a világháborút, az olasz fronton megsebesült és több kitüntetésben részesült. A forradalom kitörése után a forradalom ellen piros-fehérvölz blokk néven szervezkedő ifjúsági egyesületek szövetségének volt az elnöke. A bolsevizmus után Szegedre menekült, ahol titkára volt az ellenforradalmi miniszterelnöknek és néhány hélig mint a nemzeti kormány sajtócenzora működött. A bolsevizmus bukása után egyik alapítója, majd elnöke volt a MEFHOSZ-nak. 1919-ben lépett az OKH kötelékébe és azóta szereztszi ennek hivatalos lapját. Úgyesze több szervezetnek és munkatársa több szövetkezeti, közgazdasági és társadalompolitikai lapnak. 1930 óta a Magyarországi Szövetkezetek Szövetségének ügyvezető-titkára.

Új rendszer a pesti villamoson. Budapestről jelentik: A BSZKRT filléres villamosjegyeket szándékszik forgalomba hozni, amelyek egy kilométernyi úttázasra lesznek érvényesek. A közlekedési társaság ezáltal a forgalmat 300 millió utassal reméli emelhetni.

Vörhenyjárvány Désen. Vörheny miatt bezárták a dési római katolikus elemi leányiskola harmadik és negyedik osztályát. A járvány megjelenése érthető izgalmat okozott.

Pesten megloptak egy román alezredest. Budapestről jelentik: *Floredán* Teodor román alezredes, aki most Budapesten időzik, feljelentést tett a rendőrségen zsebtolvajlás miatt. A román alezredes előadta, hogy a nyugati pályaudvar környékén ismeretlen tettes ellopta fekete bőrtárcáját, amelyben 1500 lei volt. A rendőrség keresi a tettest.

megállapítása szerint szeptember 24-én ugyan azon a vonaton utazott Bécsbe, amelyen a bőröndrablás történt. A rendőrség szerint alaposan gyanúsítható azzal, hogy a rablásról szintén előre tudott, sőt azt elő is segítette. Szökéné is a hálókocsi egyik fülkéjében tartózkodott, amikor a két áldetektív Bauer Mária fülkéjében járt. Ellene is indokoltnak látták az elfogatóparancs kibocsátását.

Nagy Pál, akit a román rendőrség tartóztatott le a budapesti főkapitányság felhívására, védőjéhez, *Halász* Lajos dr.-hoz, a kolozsvári fogházból hosszabb levelet intézett. A levélben föltárja teljes védekezését és főképpen azt kifogásolja, hogy a rendőrség egy öt esztendővel ezelőtt készült fényképét mutatta föl a rablás szemtanúi előtt, akik ha arról ismertek rá, úgy könnyen tévedhettek. Azt írja, hogy a rendőrség felfogása szerint a kritikus éjszakán oszupán háromnegyedórányi idővel nem tud elszámolni, ez pedig szerinte rövid ahhoz, hogy a főkapitányságtól a Keleti-pályaudvarra, onnan a gyorsvonattal Kelenföldre mehetett volna és Kelenföldről ismét vissza, a főkapitányságra.

Kávéházakban, vendéglőkben mindenütt kérje az „Erdélyi Lapok”-at.

A vasárnapi nagyváradi Haydn-ünnepély tudnivalói. A nagyváradi székesegyház Haydn emlék-hangversenye pontban 5 órakor kezdődik. A délutáni istentisztelet zavartalan megtartása érdekében 4 óra előtt nem lehet helyet foglalni. A templom csendjét úgy a gyülekezés ideje alatt, mint a rövidszünetközben szigorúan őrizzük meg. A műsoros belépővel a szentélyben levő fenntartott helyek kivételével, minden hely elfoglalható. Belépőműsorok a helyszínen is válthatók. A templom hőmérséklete 22 fok Celsius szerint, tehát melegebb a külső hőmérsékletnél. A kórusra működő tagakon kívül, bárkinek is tilos a felmenetel. Az egyes zenei részek előadása alatt mindennemű járkálás és helykeresés tilos, mindenki alkalmazkodjék a rend érdekében a rendezők utasításaihoz. A hangverseny vége fél 7 órakor.

Sósorszeszhaború. Temesvárról jelentik: A temesvári járásbíróság védjegybitorlás címén kétezerleves pénzbírságra ítélte Winkler Mihály gyárvárosi szatócsot, mert a „Diana” sósorszeszhez teljesen hasonló csomagolást „Mentol” elnevezésű sósorszeszt hozott forgalomba. A szatócs felebbezésére most a törvényszéken igen érdekes tárgyalást tartottak, amelyen Dianának kimutatták, hogy harminc éve készítik gyártmányukat, annak propagálására milliókat fordítanak és hogy a sósorszesz fogalma ma már azonos a Dianával. A védelem elsősorban hangsúlyozta, hogy a szatócs nem gyártja a sósorszeszt, hanem csak ügynökök útján jutott hozzá. Különben pedig a közönség nem téveszti össze a sósorszesz-gyártmányokat, különösen Winkler vevőközönsége nem, mert a „Mentol” tiszta, a „Diana” pedig húsz leibe kerül s ma bizony minden banira tekintettel vannak az emberek. A „Schmoll” cipőpaszta, meg az „ötleies-paszta” is teljesen azonos csomagolásban kerülnek forgalomba, épúgy például, — amit most mintákkal is igazoltak — a világhírű „Schicht”-szappan meg a dettai Schulhoff cég gyártmánya és mégis ezen senki meg nem utközik. Dianának azonban — így a védelem — valóságos írtóhadjáratot indítottak mindenfajta sósorszesz-gyártmány ellen, terrorizálják a kerekedőket. A törvényszék erre felmentette a szatócsot és egyben kimondta, hogy a „Mentol” nem képez konkurrenciát a „Dianával” szemben.

Házasság. Dr Komáromy Géza nőorvos operatőr, dr Komáromy Dezső szalárdi nyug. járásos, Biharvármegyei tb. főorvosa és neje Mihály Elvirának fia házasságot kötött Miss Romy Mariory Postance-val Mistr. Albert Postance a Newyork Central Linie Inspectorának és neje Mistrs. Mariory Willsonnak leányával Gallionban (Ohio, U. S. A.) (Minden külön értesítés helyett).

Pénzhamisító falusi gazda a törvényszék előtt. A nagyváradi törvényszék pénteken tárgyalta Cosma Gábor 38 éves, lazaréni lakos pénzhamisítási ügyét. Augusztus elején tartóztatták le Cosmát, 20 leiesek hamisítása miatt. Lakásán két pénzgyártó gépet és 29 darab hamis 20 leiest találtak. A törvényszék a vizsgálat kiegészítését rendelte el, addig is a vádlott letartóztatásban maradt.

Végzetes potyaütázás. Az élesdi csendőrség jelentette pénteken délelőtt a nagyváradi ügyészségnek, hogy az éjszaka a gyorsvonat tetején egy 17 év körüli ismeretlen fiú holttestét találták. Igazolhatókat nem találtak nála, csak öltözkézből következtetnek arra, hogy lakatos lehetett. Valószínűnek tartják, hogy nem bűntény esete forog fenn, hanem potyaütás volt és valamilyen vezeték vagy híd ütötte fejbe. A csendőrség a nyomozást megindította.

ZÜRICH I. ZÁRLAT. Párizs 20.32. London 17.85. Newyork 518.37¹/₂. Bruxelles 71.90. Milánó 26.51. Madrid 42.42¹/₂. Amsterdam 206.27¹/₂. Berlin 123.05. Wien —, Szófia 373. Prága 15.35. Varsó —, Budapest —, Belgrád —, Bukarest 307.

Nagyváradi piaci árak (okt. 14). Búza 620, rozs 500—520, árpa 300, zab 200, olengeri 240, újtengeri 90, korpá 180—200. 0-as liszt 10 lei, 7-es liszt nincs forgalomban.

A frakk tünt fel, váratlanul, Temesváron egyik legnagyobb kávéházában, a Lloydban. A pincérek egytől-egyig frakkban jelentek meg az esti kiszolgálásnál s azután a nappalind is. Mindenesetre frappáns látvány volt, egyszerre ennyi frakkot látni: ma, ebben a mi éhenkórász, szegény, lerongyolt időnkben. Es még hozzá a pincérek vállain, szegény alkalmazottakén. Akadt, aki a kávést dicsérte, az ötletért, meg az investációjáért, mert bizony — úgymondták — valóságos investációs számba megy ma, tizenöt-tizenhat frakkot egyszerre beszerezni. Akadt, aki a kávést dicsérte, hogy az általános csüggedésben észre akarja téríteni a csüggedőket, hogyhát: fel a fejfel! Ime, itt a szemmel látható és kézzel fogható bizonyossága, jele, jelképe annak, hogy mégiscsak változnak az idők, hogy a jó öreg békevilág levegője megcsap, hogy figyelmeztetőül a jobb időkre itt van, megérkezett már a frakk — a frakk! Amely oly gyéren tünt fel az utóbbi években, még a béli szezon alatt is és leggyakrabban még tán csak a szinpadon volt látható, kőristákon és sovány, kiéhezett arcukhoz az sem igen illett... Hát feltűnt már a frakk, a Lloydban az összpincérekben látható s a gyanútlan idegen tán olyan gondolatokra is juthat, hogy máris tejjel-mézzel folyó, aranyban, jólétben dúsulók itt minden mindlunk, ha még a pincérek is frakkba öltöztetik... Ki gondolta volna, hogy ezek a frakkok is a Lloyd-kávéházban — csak a mi nagy-nagy szegénységünk hirdetői! Merthát, ha az ember jobban érdeklődik, csakhamar megtudja, hogy itt nincs szó a jobb idők eljövételének jelképéről s ennek frappáns kifejezésére juttatott elgondolásáról a pincérek frakkja révén. Nincs szó jelentős investációról a kávé részéről, merthát egy bányába sem került a kávésnak az a sok frakk, mivelhogy nem ő csináltatta és nem ő vette meg ezeket. Hogy-hogy? Kérdezné valaki, talán csak nem a pincérmunkásokat kényszerítette munkaadójuk, hogy az egyenruha „legfelsőbb fokát”, az elegáns frakkot vegyék meg a kiszolgáláshoz, mert máskülönben méltatlanok ahhoz, hogy a Lloyd-kávéházban szolgálatban álljanak? Bizony, akaratlanul is ilyen kérdésre jut az ember s ha aztán ezt valamelyik pincérhez is intézi, megkapja a választ, hogy elámul tőle, hogy nem tudja hamarjában, igen-igen elszomorodjék-e, vagy pedig kacagjon — kacagjon! Az történt ugyanis, hogy a fehér vászonbubony, amelyet a pincérek a nyáron át használtak, a nyár elmúltával immár alkalmatlannak bizonyult. S aztán ezt mondta a kávé, hogy azért jó volna mégis valami meglehetősen egyforma ruházatot kitalálni, mert úgy követelné ezt az illendőség, a nagy kávéházat tekintve véve. Valami olcsó dolog lehet... s erre az egyik élelmes pincér ragyogó ötlettel lepte meg társait: ő kitalálta a legolcsóbb ruhadarabot. Van a Gyárvárosban egy ucca, a tándlerek uccája. Másutt úgy mondanák, hogy a zsidárusoké. Hát abban az uccában minden egyes zsidárusnál annyi frakk kapható, amennyi csak kell. A mi nagy-nagy leszegényedésünk jele ez: évek hosszú során át gyűltek, egyre gyűltek, szaporodtak a frakkok a gyárvárosi tándlerek uccájában: ki tudja, kiknek a melletlen feszültek már, micsoda fényes alkalmakkor viselték és ki mindenki talált nagy megszorultságában szűköcske kiutat azzal, hogy ezek a frakkok lassankint mind a Gyárváros ama szűk uccájába vándoroltak. S ott elvégre anyaghalmoz mutatkozott, a zsidárusnak is útjában volt már a sok frakk s igazán megörült, amikor a Lloyd-kávéház valamennyi pincére frakkot vásárolt. Háromszáz, legfeljebb négyszáz leibe került egy-egy ilyen frakk, a nagyság és a minőség, vagy az illető pincér alkudni-tudása szerint: ígyhát ennél olcsóbb felszolgáló-ruhához nem igen juthattak volna a mi derék pincéreink. S ezért, mert ma a legolcsóbb a frakk, ezért tünt fel kérem egyszerre a Lloydban valamennyi pincéren ez a frakk — a frakk! (Sch. B.)

Kávéházakban, vendéglőkben mindenütt kérje az „Erdélyi Lapok”-at.

Bélrenyhesség, a máj és az epeutak bántalmái, gyomor- és bélhurut, aranyeres bajok esetén a természetes „**Ferenc József**” keserűvíz gyorsan és fájdalom nélkül megszünteti a hasiszervek pangását. Sok évi kórházi tapasztalat igazolja, hogy a **Ferenc József** víz használata a bélműködést kitűnően szabályozza. A **Ferenc József** keserűvíz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Nincs senkinek joga éjjel italt kimérni Temesváron. Saját tud. A szeszmonopol-törvény 203-ik szakaszának rendelkezései szerint kávéházakban, vendéglőkben, kocsmákban csak akkor szabad éjjeli egy óra után szeszest kimérni, ha erre az illető vendéglősöknek vagy kávéosoknak a pénzügyminisztérium, illetve a szeszmonopol-igazgatóság különleges engedélyt (Autorizatie specială) adott. A törvényszakas ezen rendelkezésére eddig senki sem lett figyelmes, amíg most a temesvári pénzügyigazgatóság közölte a vendéglőipartársulattal, hogy az éjszakai szesz-kimérést szigorúan ellenőrizi és a különleges engedélyt követeli. Így jöttek most rá az érdekeltek kávéosok és vendéglősök, hogy tulajdonképpen momentán nem is volna joguk éjjel italt kimérni. A pénzügyigazgatóság a különleges engedély beszerzésére tízenegy napi haladékot adott az érdekelteknek, akik most társulatuk útján sietve igyekeznek megkapni Bukarestből ezeket az engedélyket. Ezzel kapcsolatban kitént, hogy Temesvárott összesen ötven olyan helyiség van, amelyben éjjeli egy óra után is szeszt mérnek ki.

Búzával fizethetnek a kiscgazdák adót. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium rövidesen rendeletet fog kiadni, amely szerint a tíz holdon aluli kiscgazdák adójukat búzában fizethetik. Az ily módon befolyó buzamennyiségeket — napi árfolyamon — a hadsereg és a közintézmények élemezésére fogják fordítani.

Ötszázleles búza a bihari gazdáknak. Bihar megye gazdasági kamarája a következő közlésére kért bennünket: „A mezőgazdasági kamara, a vonatkozó miniszteri meghagyás alapján elhatározta, hogy segítségére lesz mindazoknak a kiscgazdáknak, akiknek az idei silány búzatermés következtében nincsen megfelelő vetőmagjuk, s így mázsánkénti ötszáz leies árban megfelelő búzát oszt szét. A 700—720 leies búzárral szemben — ma ennyi a folyóára a vetésre alkalmas búzának — ez az ötszáz leies ár az átvételnél azonnal fizetendő. A mezőgazdasági kamara által kínált búza triörözve van, úgy, hogy vetésre azonnal alkalmas”.

A gyümölcsfák közös beszerzésére megkezdte az E. G. E. az összeírásokat. A gazdaközönség gyümölcsfászségletének kedvezményes áron és elsőrangú minőségben való biztosíthatása céljából az Erdélyi Gazdasági Egylet az idei őszön is összeírja a bírtokosok, városi kert-tulajdonosok és gyümölcsös gazdák csemeteszükségletét. A bejelentések az EGE címére Kolozsvár, Attila ucca 10 küldendők. A csemeték lényegesen olcsóbbak lesznek, mint a tavasszal voltak és a minőségük, fajta-azonosságuk pedig garantált. A megrendéssel egyidejűleg darabonként 15 lei előleg küldendő be.

Egy darab tűzifája sincs a szatmári törvényszéknek. Tudósítónk jelenti: A hivatalos fűtés, ma tizenötödikén kezdődik, de a szatmári törvényszéken még eddig egy darab fa sincsen. A hivatalnokok ott kell hagyják munkájukat és sétálni kénytelenek, mert kűnn meleg van, de a szobák már hidegek. Semmi jel sincs, hogy az állam rövidesen tűzifát adna.

Halálozás. Szatmáron rövid szenvedés után meghalt Kovács Bálintné született Tóth Mária, nyugalmazott főállatorvos neje. A hatvanhétéves, közszeretett örvendő úrinőt pénteken temették el igen nagy részvét mellett. Kulsinczky Antal kazánkovács életének 49-ik évében Nagyváradon elhunyt. Temetése ma délután 4 órakor lesz az Erzsébet ucca 13 számú gyászháztól. „Kegyelet”.

